Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 25. juulil 2018[1]

Kohtuasi C-247/17

Denis Raugevicius

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Liidu kodakondsus – ELTL artiklid 18 ja 21 – Liikmesriigile kolmanda riigi poolt esitatud taotlus anda välja teise liikmesriigi kodanikust liidu kodanik, kes on kasutanud oma vaba liikumise õigust esimesena nimetatud liikmesriigis – Väljaandmistaotlus vabaduskaotusliku karistuse täideviimise eesmärgil, mitte kriminaalmenetluse läbiviimiseks – Liikmesriigi kodanike kaitse väljaandmise eest – Vaba liikumise piirang – Eesmärk välistada süüteo toime pannud isikute karistamatuse oht – Eesmärk suurendada süüdimõistetu sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust

1. Käesoleva eelotsusetaotluse alusel täiendab Euroopa Kohus oma kohtupraktikat selliste ELi kodanike väljaandmise valdkonnas, kes on kasutanud oma vaba liikumise õigust kodakondsusjärgsest liikmesriigist erinevas liikmesriigis.

2. Ehkki Euroopa Kohtu praktikas on alates 6. septembri 2016. aasta kohtuotsusest Petruhhin[2] käsitletud kolmandate riikide poolt kriminaalasjade menetlemiseks esitatud väljaandmistaotluseid, puudutab käesolev kohtuasi Venemaa asutuste poolt Soome asutustele Leedu ja Venemaa kodaniku Denis Raugeviciuse kohta esitatud väljaandmistaotlust karistuse täideviimise eesmärgil.

3. Käesolevas ettepanekus soovitan Euroopa Kohtul otsustada, et ELTL artikleid 18 ja 21 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriik, kuhu on asunud elama teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanik, saab põhikohtuasja asjaoludel kolmandalt riigilt väljaandmistaotluse asjaomases kolmandas riigis välja kuulutatud vangistuse täideviimiseks, peab see liikmesriik hindama, kas võttes arvesse süüdimõistetu seotust selle riigiga, võiks karistuse täideviimine selles liikmesriigis hõlbustada isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni. Kui see on nii, peab asjaomane liikmesriik rakendama kõiki talle taotluse esitanud kolmanda riigi suhtes kättesaadavaid kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö vahendeid, et saada tema nõusolek sellele, et asjaomane karistus viiakse täide liikmesriigi territooriumil, olles vajaduse korral seda kohandanud vastavalt oma karistusõiguses samasuguse süüteo eest ette nähtud karistusele.

1 Algkeel: prantsuse.

2 C-182/15, EU:C:2016:630.

I. Õiguslik raamistik

A. Väljaandmise Euroopa konventsioon

4. Euroopa Nõukogu 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsiooni[3] artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„[k]ooskõlas käesoleva konventsiooni sätete ja tingimustega kohustuvad lepingupooled üksteisele välja andma isikud, kelle suhtes on taotleva poole pädevad asutused algatanud kriminaalmenetluse kuriteo tõttu või kes on nimetatud asutuste poolt tagaotsitavad kohtuotsuse või kinnipidamiskorralduse täideviimiseks."

5. Väljaandmise Euroopa konventsiooni artiklis 6 „Kodanike väljaandmine" on sätestatud:

„1.

(a) Lepingupoolel on õigus keelduda oma kodanike väljaandmisest.

(b) Iga lepingupool võib allakirjutamisel või ratifitseerimis- või ühinemisdokumendi deponeerimisel määratleda mõiste „kodanik" käesoleva konventsiooni tähenduses.

(c) Kodakondsust määratletakse väljaandmisotsuse tegemise aja järgi. […]

2. Kui taotluse saanud pool ei anna oma kodanikku välja, siis taotleva poole palvel esitab ta asja oma pädevale asutusele, et vajadusel alustada menetlust. Selleks antakse toimik, informatsioon ja kuriteoga seotud asitõendid tasuta üle artikli 12 lõikes 1 ettenähtud moel. Taotlevat poolt informeeritakse tema taotluse tulemustest."

6. Seoses väljaandmise Euroopa konventsiooni artikliga 6 on Soome Vabariik teinud järgmise avalduse:

„Käesoleva konventsiooni tähenduses tähistab mõiste „kodanik" Soome, Taani, Islandi, Norra ja Rootsi kodanikke ning nendes riikides elavaid välismaalasi."

B. Soome õigus

7. Soome põhiseaduse (perustuslaki, 1999/731) § 9 kolmanda lõigu kohaselt ei tohi „Soome kodanikku […] tema tahte vastaselt välja anda või saata teise riiki. Seaduses võib siiski ette näha, et kuriteo tõttu või õigusemõistmiseks võib Soome kodaniku […] välja anda või saata riiki, kus on tagatud tema inimõigused ja õiguskaitse."

8. 7. juuli 1970. aasta seaduse, mis käsitleb kuriteo tõttu väljaandmist (laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta, 456/1970),[4] §-s 2 on sätestatud, et Soome kodanikku ei tohi välja anda.

9. Väljaandmise seaduse § 14 esimeses lõigus on öeldud:

„Oikeusministeriö (Soome Justiitsministeerium) otsustab, kas väljaandmistaotlus tuleb rahuldada."

3 Edaspidi „väljaandmise Euroopa konventsioon".

4 Edaspidi „väljaandmise seadus".

10. Väljaandmise seaduse § 16 esimeses lõigus on sätestatud:

„Kui isik, kelle väljaandmist taotletakse, on uurimise käigus või justiitsministeeriumile enne asja lahendamist esitatud seisukohas teatanud, et tema arvates ei ole täidetud väljaandmise õiguslikud tingimused, peab ministeerium siis, kui väljaandmistaotlust kohe tagasi ei lükata, taotlema enne asjas otsuse tegemist Korkein oikeuse [(Soome kõrgeim kohus)] seisukohta. Ministeerium võib seisukohta taotleda ka muul juhul, kui ta seda vajalikuks peab."

11. Väljaandmise seaduse § 17 kohaselt uurib „Korkein oikeus [(Soome kõrgeim kohus)] […] seaduse §-des 1–10 sätestatu ning Soomele siduva rahvusvahelise lepingu vastavate klauslite põhjal, kas väljaandmistaotluse saab rahuldada. Kui Korkein oikeus [(Soome kõrgeim kohus)] leiab, et esineb väljaandmise takistus, siis ei saa väljaandmistaotlust rahuldada."

12. Lisaks võib muu kui liidu liikmesriigi kohtu mõistetud vabaduskaotusliku karistuse Soomes täide viia kooskõlas teatavate kriminaalõiguslike karistuste täideviimisel tehtava rahvusvahelise koostöö 16. jaanuari 1987. aasta seadusega (laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa, 21/1987). Selle seaduse § 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Karistuse, mille on mõistnud välisriigi kohus, võib Soomes täide viia, kui:

1) kohtuotsus on jõustunud ja see on täidetav riigis, kus see on tehtud;

[…]

3) riik, kus karistus on mõistetud, on seda taotlenud või on sellega nõustunud.

Vabaduskaotusliku karistuse võib punkti 1 kohaselt Soomes täide viia, kui süüdimõistetu on Soome kodanik või Soomes alaliselt elav välismaalane ja ta on sellega nõustunud. […]"

II. Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

13. 1. veebruaril 2011 mõisteti Leedu ja Venemaa kodakondsust omav D. Raugevicius Venemaal süüdi narkokuriteo toimepanemises sellega, et tema valduses oli 3,04 grammi heroiini sisaldavat segu muul kui müügi eesmärgil. Talle määrati tingimisi vanglakaristus.

14. 16. novembril 2011 tühistas Leningradi rajooni (Venemaa) kohus tingimisi mõistetud vangistuse järelevalvekohustuse rikkumise tõttu ja mõistis D. Raugeviciuse kandma nelja aasta pikkust vabaduskaotuslikku karistust kinnipidamisasutuses.

15. 12. juulil 2016 väljastati D. Raugeviciuse suhtes rahvusvaheline vahistamismäärus.

16. 12. detsembril 2016 kehtestas käräjäoikeus (esimese astme kohus, Soome) talle reisikeelu.

17. 27. detsembril 2016 esitas Vene Föderatsioon Soome Vabariigile väljaandmistaotluse, milles taotles D. Raugeviciuse kinnipidamist ja väljaandmist Venemaale vabaduskaotusliku karistuse täideviimise eesmärgil.

18. D. Raugevicius on teatanud, et ei nõustu väljaandmisega, tuginedes muu hulgas sellele, et ta on juba pikka aega elanud Soomes ja et tal on selles liikmesriigis kaks last, kes on Soome kodanikud.

19. Justiitsministeerium palus 7. veebruaril 2017, et Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) esitaks arvamuse selle kohta, kas D. Raugeviciuse Venemaale väljaandmisele on õiguslikke takistusi.

20. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) märgib, et kui ta esitab väljaandmistaotluse raames oma arvamuse, on tema staatus erinev tavapäraste õigusemõistmise juhtudest. Siiski hindab ta, et isegi selle raames tuleb teda Euroopa Kohtu praktika [5] kohaselt pidada „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses, arvestades tema asutamist seaduse alusel, alalisust, tema otsuste kohustuslikkust, menetluse võistlevust, õigusnormide kohaldamist asutuse poolt ning tema sõltumatust. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) lisab, et ta on vaidluse osaline, kuna D. Raugeviciuse väitel on täitmata väljaandmise õiguslikud tingimused ja justiitsministeerium on seisukohal, et puudub vajadus väljaandmistaotlus kohe tagasi lükata. Samuti on tema seisukoht on siduv, kuna väljaandmistaotlust ei saa rahuldada, kui ta leiab, et esineb väljaandmise takistus. Nendel asjaoludel on Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) seisukohal, et menetluse eesmärk on lahendi tegemine õigusemõistmispädevust kasutades.

21. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) märgib, et väljaandmistaotluse aluseks on väljaandmise Euroopa konventsioon ja et kõnealuses konventsioonis ega muudes rahvusvahelistes konventsioonides ei ole ette nähtud nõuet, et oma kodaniku väljaandmisest keelduv riik peab võtma meetmeid teises riigis mõistetud karistuse täideviimiseks. Liidu ja Vene Föderatsiooni vahel ei ole sõlmitud väljaandmist käsitlevat konventsiooni ning Soome Vabariik ei ole Venemaa Föderatsiooniga sõlminud vastastikust väljaandmise lepingut.

22. Korkein oikeuse (Soome kõrgeim kohus) arvates võivad tähtsust omada ka kuriteos süüdimõistva kohtuotsuse tunnustamist ja süüdimõistetute üleviimist käsitlevad rahvusvahelised konventsioonid, kuna nende konventsioonide eesmärk on tagada, et süüdimõistetu saaks kanda karistuse kodakondus- või elukohajärgses riigis, mis võib kaasa aidata tema rehabiliteerimisele ja ühiskonda naasmisele.

23. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) märgib, et 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Petruhhin [6] võttis Euroopa Kohus esimest korda seisukoha küsimuses, kuidas liidu õigus mõjutab liidu kodaniku väljaandmist väljapoole liitu liikmesriigi poolt sõlmitud rahvusvahelise väljaandmise lepingu alusel. Ta tuletab meelde, et kõnealuses kohtuotsuses oli tegemist kolmanda riigi esitatud taotlusega anda isik välja, et tema suhtes saaks alustada kriminaalmenetlust.

24. Seega peab Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) lahenduse leidma teistsuguses olukorras. Probleem, mis tal tekib, seisneb selles, kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta otsuses Petruhhin [7] esitatud suuniseid saab otse kohaldada ka sellistel väljaandmise juhtudel, kus taotletakse liidu kodaniku väljaandmist kolmandasse riiki vabaduskaotusliku karistuse täideviimise eesmärgil. Seetõttu tuleb kindlaks määrata, kas ja millisel viisil saab liidu õiguses ette nähtud kriminaalasjades tehtava koostöö mehhanisme kasutada olukorras, kus kuriteo kohta on juba kolmandas riigis tehtud täidetav kohtuotsus.

25. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) tuletab meelde, et ELTL artikli 21 kohaselt on igal liidu kodanikul õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Liikumisvabadust võib mõjutada see, kas on olemas oht, et isik võidakse välja anda riiki, mis ei kuulu liitu, kui ta lahkub elukoha liikmesriigist teise liikmesriiki. Korkein oikeuse (Soome kõrgeim kohus) arusaama kohaselt ei oma sellise liikumisvabaduse takistuse puhul tähtsust, kas väljaandmistaotlus on seotud kriminaalmenetluse algatamisega või karistuse täideviimisega kolmandas riigis. Samuti ei oma tema olukorra hindamisel liidu õiguse alusel tähtsust asjaolu, et asjaosalisel on ka tema väljaandmist taotleva kolmanda riigi kodakondsus. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) soovib siiski saada nendes punktides Euroopa Kohtult kinnitust.

5 Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) viitab sellega seoses 19. detsembri 2012. aasta kohtuotsusele Epitropos tou Elegktikou Synedriou (C-363/11, EU:C:2012:825, punkt 18).

6 C-182/15, EU:C:2016:630.

7 C-182/15, EU:C:2016:630.

26. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et Soome kodanikke ja teise liikmesriigi kodanikke koheldakse erinevalt, kuna Soome õiguse kohaselt võib välja anda üksnes teise liikmesriigi kodanikke. Kohus märgib, et liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvas olukorras eeldab oma kodanike ja teise liikmesriigi kodanike seadmine erinevasse olukorda Euroopa Kohtu praktikast tulenevate põhjenduste olemasolu. Sellega seoses viitab Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) eesmärgile välistada kuriteo toime pannud isikute karistuseta jäämise oht, mis loeti 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Petruhhin [8] liidu õiguse põhjendatud eesmärgiks. Sellele eesmärgile vastab nii väljaandmine kriminaalmenetluse läbiviimiseks kui ka väljaandmine karistuse täideviimiseks. Seega tuleks eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates hinnata seda, kas Soome oma kodanike seisund seoses karistuse täideviimisega erineb teiste liikmesriikide kodanike seisundist.

27. Sellega seoses märgib Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus), et ehkki põhimõtteliselt on rahvusvahelistes väljaandmise lepingutes kohustus viia oma riigi kodaniku suhtes läbi kriminaalmenetlus, kui teda välja ei anta, ei ole väljaandmisest keeldumise korral kohustust viia karistus täide riigi territooriumil. See tuleneb väljaandmise Euroopa konventsiooni artikli 6 lõikest 2. Lisaks ei ole Soome Vabariik nagu muud liikmesriigidki selliste konventsioonide osapool, mis käsitlevad rahvusvaheliste kriminaalkaristuste tunnustamist [9] ja millest tuleneb üldine kohustus viia täide teistes riikides tehtud kohtuotsused.

28. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) lisab, et Soome õiguses peab selleks, et täide viia kolmandas riigis tehtud välisriigi kohtuotsus, alati saama mitte üksnes kohtuotsuse tegemise riigi, vaid ka selle täideviiva riigi ja süüdimõistetud isiku nõusoleku, välja arvatud erandjuhtudel, millega aga käesolevas asjas tegemist ei ole. Seega näib, et ainuüksi oma kodanike väljaandmise eest kaitsmist ei saa põhjendada sellega, et riigil oleks oma kodanike puhul kohustus või vähemalt tegelik võimalus võtta üle teises riigis mõistetud karistuse täideviimine Soome territooriumil.

29. Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) märgib ka, et kui väljaandmist taotletakse vangistuse täideviimiseks, tähendab koostöömehhanismi rakendamine, mille aluseks on kriminaalmenetluse läbiviimine, seda, et sama kuriteo suhtes algatatakse uus kriminaalmenetlus, mis võib olla vastuolus *ne bis in idem*'i põhimõttega. Kuigi see põhimõte, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 50, kehtib liidu liikmesriikide vahel ja liidust väljaspool ei tunnistata seda samal määral, järgivad teatud liikmesriigid seda siiski ka kolmandas riigis tehtud kohtuotsuste puhul.

30. Samas võib väljaandmistaotluse saanud liikmesriigis olla kriminaalmenetluse läbiviimine võimatu mõnel muul õiguslikul põhjusel. Näiteks käsitletavas asjas, kui D. Raugevicius oleks Soome kodanik, siis ei saaks tema suhtes Soomes kriminaalmenetlust algatada, kuigi Soome Vabariigil on kodakondsusel põhinev õigus algatada kriminaalmenetlus teises riigis toime pandud kuritegude puhul. Võttes nimelt arvesse, et kuritegu oli seotud üsna väikese koguse enda tarbeks mõeldud narkootilise ainega, oleks kriminaalmenetluse algatamise õigus Soomes olnud juba aegunud.

31. Korkein oikeusel (Soome kõrgeim kohus) tekib küsimus, kas Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta otsuses Petruhhin [10] osutatud koostöömehhanismi käivitamine on otstarbeks kriminaalmenetluse algatamiseks olukorras, kus kuriteo kohta on juba tehtud kohtuotsus kolmandas riigis.

32. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vastavalt 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin [11] loogikale tundub olevat võimalik teavitada liidu kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki ja oodata, kas see riik annab oma siseriikliku õiguse kohaselt välja Euroopa vahistamismääruse menetluse algatamiseks või kriminaalkaristuse täideviimiseks. Kuid sellisel juhul tekib küsimus, millise

8 C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 37.

9 Euroopa Nõukogu kriminaalkohtu otsuste rahvusvahelise kehtivuse Euroopa konventsioon, alla kirjutatud Haagis 28. mail 1970.

10 C-182/15, EU:C:2016:630.

11 C-182/15, EU:C:2016:630.

aja jooksul peab kõnealune liikmesriik oma otsuse väljaandmistaotluses viidatud isiku huvisid arvestades tegema. Peale selle ei ole taolises olukorras siiski iseenesest selge, et kodakondsusriik leiab, et tal on alust algatada kriminaalmenetlus, näiteks on menetluse algatamine aegunud või kohaldatakse riigis *ne bis in idem*'i keeldu. Sellisel juhul tuleks välja selgitada, kas väljaandmistaotluse saanud riik peab teise liikmesriigi kodaniku välja andma või peab ta hoopis väljaandmisest keelduma, ning milliseid asjakohaseid tegureid tuleks arvesse võtta.

33. Neil tingimustel otsustas Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas siseriiklikke õigusnorme, mis reguleerivad kuriteo korral väljaandmist, tuleb tõlgendada teise liikmesriigi kodaniku liikumisvabaduse seisukohast samamoodi, sõltumata sellest, kas väljaandmise lepingu alusel esitatud kolmanda riigi väljaandmistaotlus põhineb vabaduskaotusliku karistuse täideviimisel või on seotud kriminaalmenetluse algatamisega, nagu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630) asjaoludel? Kas tähtsust omab see, et isik, kelle väljaandmist taotletakse, on nii liidu kodanik kui ka väljaandmistaotluse esitanud riigi kodanik?

2. Kas siseriiklikud õigusnormid, mille kohaselt ei anta väljapoole liitu välja üksnes oma kodanikke, seavad teise liikmesriigi kodanikud ebaõiglaselt halvemasse olukorda? Kas ka täideviimise kontekstis tuleb kohaldada selliseid liidu õiguse mehhanisme, millega iseenesest aktsepteeritava eesmärgi saavutamine on võimalik vähem kahju põhjustaval viisil? Kuidas tuleb väljaandmistaotlusele vastata olukorras, kus selliseid mehhanisme kasutades on väljaandmistaotlusest teatatud teisele liikmesriigile, kes siiski näiteks õiguslike takistuste tõttu ei võta meetmeid oma kodaniku suhtes?“

III. Kohtujuristi analüüs

34. Tuletan meelde, et Korkein oikeuse (Soome kõrgeim kohus) esitatud eelotsuse küsimustega sooviti teada saada, kas D. Raugeviciuse Venemaale väljaandmisele on õiguslikke takistusi, mille korral ei saa Soome asutused kõnealuse kolmanda riigi väljaandmistaotlust rahuldada.

35. Nende küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas ELTL artikleid 18 ja 21 tuleb tõlgendada nii, et väljaandmise Euroopa konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvale ja kolmanda riigi poolt selles riigis mõistetud karistuse täideviimiseks esitatud väljaandmistaotlusele vastamisel tuleb taotluse saanud liikmesriigist erineva liikmesriigi kodanike suhtes kohaldada reeglit, mille kohaselt on taotluse saanud liikmesriigil keelatud välja anda oma kodanikke.

36. Kõigepealt märgin, et täideviidav karistus tuleneb Leningradi rajooni (Venemaa) kohtu otsusest, millega tühistati D. Raugeviciusele 1. veebruaril 2011 tingimisi mõistetud vangistus ja mõisteti talle nelja aasta pikkune vabaduskaotuslik karistus. Kuna see uus karistus kuulutati välja D. Raugeviciuse poolse järelevalvekohustuse rikkumise tõttu, on tõenäoline, et see teine karistus kuulutati välja viimase puudumisel. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus kinnitab seda väidet, peab ka hindama, kas täidetav karistus määrati kooskõlas õigusega õiglasele kohtumenetlusele.

37. Nüüd, kui seda on täpsustatud, siis 6. septembri 2016. aasta kohtuotsusest Petruhhin [12] nähtub, et kui liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahel ei ole sõlmitud välislepingut, kuulub väljaandmist reguleerivate õigusnormide kehtestamine liikmesriikide pädevusse [13].

12 C-182/15, EU:C:2016:630.

13 Vt 6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 26).

38. Siiski peavad liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvates olukordades asjasse puutuvad siseriiklikud õigusnormid olema liidu õigusega kooskõlas [14].

39. Seega hõlmavad olukorrad, mis kuuluvad ELTL artikli 18 kohaldamisalasse tõlgendatuna koostoimes EL toimimise lepingu sätetega, mis reguleerivad liidu kodakondsust, olukordi, mis puudutavad ELTL artikliga 21 tagatud liikmesriikide territooriumil liikumise ja elamise vabaduse teostamist [15].

40. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et sellise liidu kodaniku olukord nagu D. Raugeviciuse olukord, kes on Leedu kodanik ja kes on kasutanud oma õigust liidus vabalt liikuda, asudes muusse Euroopa Liidu liikmesriiki kui tema kodakondsusjärgne liikmesriik, kuulub ELTL artikli 18 tähenduses aluslepingute kohaldamisalasse.

41. Nagu rõhutas Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus), ei mõjuta seda järeldust kuidagi asjaolu, et asjaosalisel on ka tema väljaandmist nõudva kolmanda riigi kodakondsus. Liikmesriigi ja kolmanda riigi topeltkodakondsus ei jäta asjaosalist ilma talle kui liikmesriigi kodanikule liidu õiguse alusel tekkivatest vabadustest. [16] Samuti ei mõjuta liidu kohaldamisala kindlaksmääramist asjaolu, et erinevalt 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuse Petruhhin [17] asjaoludest esitati põhikohtuasjas kõne all olev väljaandmistaotlus vabaduskaotusliku karistuse täideviimise eesmärgil, mitte kriminaalmenetluse läbiviimiseks.

42. Aluslepingutes käsitletud valdkondadesse kuuluvas olukorras on ELTL artikli 18 kohaselt on keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel.

43. Väljaandmise Euroopa konventsiooni artikli 6 lõike 1 punktis a antakse osalisriikidele õigus keelduda oma kodanike väljaandmisest. Samas tuleb selle pädevuse teostamisel järgida ka esmast õigust, eelkõige EL toimimise lepingu eeskirju, mis käsitlevad liidu kodanike võrdset kohtlemist ja liikumisvabadust. [18]

44. See, kui liikmesriik kohaldab niisugust siseriikliku õiguse sätet, mille kohaselt ühtki oma riigi kodanikku ei anta välja, peab järelikult olema kooskõlas EL toimimise lepinguga, eelkõige selle artiklitega 18 ja 21. [19]

45. Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kui liikmesriigi siseriiklikud õigusnormid, mis reguleerivad väljaandmist ja millega on kehtestatud erinev kohtlemine olenevalt sellest, kas asjaomane isik on kõnealuse liikmesriigi kodanik või mõne teise liikmesriigi kodanik, toovad kaasa tagajärje, et teiste liikmesriikide kodanikele, kes on liikunud taotluse saanud riigi territooriumile, ei anta väljaandmise eest kaitset, mis on tagatud viimati nimetatud liikmesriigi kodanikele, võivad need õigusnormid kahjustada teiste liikmesriikide kodanike liikumisvabadust liidus. [20]

46. Sellest järeldub, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas on ebavõrdne kohtlemine, mis seisneb muu kui taotluse saanud liikmesriigi kodanikust liidu kodaniku – nagu D. Raugevicius – väljaandmise lubamises, käsitatav ELTL artikli 21 tähenduses liikumisvabaduse piiranguna. [21]

14 Vt 6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 27).

15 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 33).

16 Vt 7. juuli 1992. aasta kohtuotsus Micheletti jt (C-369/90, EU:C:1992:295, punkt 15).

17 C-182/15, EU:C:2016:630.

18 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 42).

19 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 43).

20 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 Vt analoogia alusel 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

47. Selline piirang on õigustatud üksnes juhul, kui see põhineb objektiivsetel kaalutlustel ja on asjaomaste väljaandmist reguleerivate siseriiklike õigusnormidega taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne. [22]

48. Euroopa Kohus on tunnistanud, et eesmärk välistada süüteo toime pannud isikute karistamatuse oht kuulub kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemise raamesse. Seda eesmärki tuleb ELL artikli 3 lõikes 2 silmas peetud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala kontekstis pidada liidu õiguses õiguspäraseks eesmärgiks. [23]

49. Niisugust põhivabadust, nagu on sätestatud ELTL artiklis 21, piiravaid meetmeid võib objektiivsete kaalutlustega põhjendada siiski üksnes juhul, kui need meetmed on vajalikud nende huvide kaitseks, mille tagamine on meetmete eesmärk, ja ainult niivõrd, kuivõrd seda eesmärki ei saa saavutada vähem piiravate meetmetega. [24]

50. Vastavalt kirjeldatud Euroopa Kohtu praktikale tekib seega küsimus, kas Soome Vabariigil on võimalik D. Raugeviciust kohelda viisil, mis kahjustaks vähem tema võimalust teostada oma õigust vabale liikumisele kui tema väljaandmine Venemaale.

51. Seoses selle kindlaksmääramisega, kas on olemas alternatiivne meede, mis kahjustaks vähem ELTL artikliga 21 antud õiguste teostamist ja mis võimaldaks sama tõhusalt kui väljaandmise otsus saavutada eesmärgi vältida ohtu, et isik, kellele kolmandas riigis on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, jääb karistamata, on Euroopa Kohus oma 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Petruhhin [25] kriminaalmenetluse läbiviimise eesmärgil esitatud väljaandmistaotluse puhul otsustanud, et tuleb eelistada teabevahetust liikmesriigiga, mille kodakondsus on asjaomasel isikul, et anda selle liikmesriigi asutustele – kui see on asjakohane – võimalus teha Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse alustamiseks. Seega vastavalt Euroopa Kohtu seisukohale kui liikmesriigile, kuhu teise liikmesriigi kodanikust liidu kodanik on liikunud, esitab väljaandmistaotluse kolmas riik, kellega esimene liikmesriik on sõlminud väljaandmislepingu, on ta kohustatud teavitama liikmesriiki, mille kodakondsus kõnealusel kodanikul on, ning olenevalt olukorrast viimati nimetatud liikmesriigi taotlusel andma selle kodaniku talle üle vastavalt nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta [26] sätetele, nagu seda on muudetud 26. veebruari 2009. aasta nõukogu raamotsusega 2009/299/JSK [27], tingimusel et sellel liikmesriigil on tema siseriikliku õiguse alusel pädevus selle isiku suhtes kriminaalmenetlust läbi viia seoses väljaspool tema territooriumi toime pandud tegudega [28].

52. Oma 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsuses Pisciotti [29] leidis Euroopa Kohus, et selline lahendus, mis töötati välja kontekstis, mida iseloomustas liidu ja asjaomase kolmanda riigi vahel väljaandmist reguleeriva rahvusvahelise lepingu puudumine, on kohaldatav ka niisuguses olukorras, kus selline leping annab taotluse saanud liikmesriigile õiguse oma kodanikke mitte välja anda.

53. Käesolevas kohtuasjas käsitletavas olukorras ei saa siiski minu arvates sobivaks alternatiiviks väljaandmisele pidada koostöömehhanismi käivitamist taotluse saanud liikmesriigi ja asjaosalise kodakondsusjärgse liikmesriigi vahel, nagu Euroopa Kohus on rõhutanud oma 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Petruhhin [30].

22 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Vt 10. aprilli 2018. aasta kohtuotsus Pisciotti (C-191/16, EU:C:2018:222, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 C-182/15, EU:C:2016:630.

26 EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34.

27 ELT 2009, L 81, lk 24, edaspidi „raamotsus 2002/584“.

28 Vt 6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 48 ja 50).

29 C-191/16, EU:C:2018:222.

30 C-182/15, EU:C:2016:630.

54. Nagu juba öeldud, põhineb see mehhanism asjaosalise kodakondsusjärgse liikmesriigi teavitamisel taotluse saanud liikmesriigi poolt, et anda kodakondsusjärgse liikmesriigi asutustele võimalus teha Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse alustamiseks.

55. Tuletan meelde, et põhikohtuasjas kõne all oleva väljaandmistaotluse eesmärk on viia täide D. Raugeviciusele Venemaal määratud karistus. Seetõttu ei tule uurida, kas kodakondsusjärgse liikmesriigi, s.o Leedu Vabariigi asutused võiksid algatada D. Raugeviciuse suhtes uue kriminaalmenetluse, vaid pigem seda, kas asjaomase karistuse täideviimine liidus kujutab endast alternatiivi väljaandmisele. Märgin ka, et lahendus, mille kohaselt Leedu õigusasutustele antakse võimalus teha Euroopa vahistamismäärus D. Raugeviciuse suhtes uue kriminaalmenetluse algatamiseks, oleks vastuolus *ne bis in idem*'i põhimõttega.

56. Samuti ei tundu mulle asjakohasem käivitada mehhanismi, mille kohaselt oleks Leedu õigusasutustel võimalik teha Euroopa vahistamismäärus karistuse täideviimiseks Leedu territooriumil. Peale õigusliku takistuse, mis seisneb selles, et täideviidava karistuse on määranud kolmanda riigi kohus, toon esile ka asjaolu, et sellisel juhul oleks Soome asutustel õigus tugineda Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise vabatahtlikule alusele, mis on sätestatud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ja mille kohaselt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda sellise vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks tehtud vahistamismääruse täitmisest, kui tagaotsitav „viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta" ning kui see riik kohustub karistuse täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

57. Euroopa Kohus on juba leidnud, et täitmisest keeldumise vabatahtliku aluse eesmärk on eelkõige võimaldada täitval õigusasutusel omistada tähtsust võimalusele suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud [31].

58. Sellega seoses tuleb toonitada, et nagu Korkein oikeus (Soome kõrgeim kohus) märkis oma eelotsusetaotluses, on D. Raugevicius teatanud, et ei nõustu väljaandmisega, tuginedes muu hulgas sellele, et ta on juba pikka aega elanud Soomes ja et tal on selles liikmesriigis kaks last, kes on Soome kodanikud.

59. Neid asjaolusid ei ole käesolevas menetluses vaidlustatud. Lisaks märgin, et Euroopa Kohus ei ole 14. mail 2018 toimunud kohtuistungil saanud küsitleda ei Soome Vabariiki ega D. Raugeviciuse esindajat, et saada neile asjaoludele kinnitust ja täpsustada D. Raugeviciuse ja selle liikmesriigi vahelist seotust, kuna kumbki osapool ei pidanud vajalikuks sellel istungil osaleda. Seetõttu tuginen ainsatele kättesaadavatele faktilistele asjaoludele: neile, mis tulenevad eelotsusetaotlusest.

60. Kuna D. Raugevicius on juba pikka aega elanud Soomes ja kuna tal on selles liikmesriigis kaks last, kes on Soome kodanikud, siis tuleb asuda seisukohale, et tema karistuse ärakandmise järgse sotsiaalse rehabilitatsiooni hõlbustamiseks tuleks Venemaal välja kuulutatud karistus täide viia Soome territooriumil, kohandades vajaduse korral seda vastavalt Soome karistusõiguses samasuguse süüteo eest ette nähtud karistusele.

61. Seega tuleks Soome Vabariigi poolt Venemaa asutuste väljaandmistaotlusele antavas vastuses arvesse võtta karistuse taaskohanemise ülesannet, mis on tihedalt seotud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 1 sätestatud „inimväärikuse" mõistega.

62. Karistus viiakse täide pärast lõplikku süüdimõistmist. Seega on tegemist kriminaalmenetluse viimase etapiga, mille jooksul karistus jõustatakse.

31 Vt muu hulgas 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

63. See hõlmab meetmeid, millega tagatakse ühelt poolt karistuse materiaalne täitmine ja teiselt poolt süüdimõistetu sotsiaalne rehabilitatsioon. Selles raamistikus määravad pädevad õiguskaitseasutused kindlaks karistuse täitmise alused ja korra ning karistuse täitmise korraldamise, otsustades näiteks paigutamise avavanglasse, kinnipeetava vanglavälise suhtlemise, karistuse osade kaupa täitmise, karistuse täitmise peatamise erakorralistel asjaoludel, ennetähtaegse või tingimusliku vabastamise meetmete või elektroonilise valve üle. Karistuste täitmise õigus hõlmab ka pärast süüdimõistetu vabastamist võetavaid meetmeid, nagu käitumiskontroll, isiku osalemine rehabilitatsiooniprogrammides või kannatanutele kahju hüvitamise meetmed.

64. Seetõttu määravad õiguskaitseasutused kõik karistuste täitmist ja selle korraldamist puudutavad meetmed kindlaks selliselt, et ühiskonna huvides ja kannatanute õiguste kaitseks soodustada peale retsidiivide ennetamise ka süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni.

65. Karistuse täitmine liikmesriigis, kus asjaosaline elab oma perekonnaga, aitab ületada lõhet tema ja kogukonna vahel, millesse tal tuleb integreeruda. Selle koha määramine karistuse täitmise kohaks on tähis selleks, et säilitada asjaosalise loodud sotsiaalne side, mis aitab teda kaasata asjaomasesse ühiskonda ja hõlbustab pärast vabadusekaotusliku karistuse ärakandmist tema sotsiaalset rehabilitatsiooni.

66. Üleandmine kujutab endast karistuse täitmise meedet [32]. See võimaldab karistust individualiseerida, et hõlbustada süüdimõistetu sotsiaalset rehabilitatsiooni.

67. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, ei ole liidu kodaniku ühiskonda taasintegreerumine liikmesriigis, kuhu ta on igati integreerunud, ainuüksi viimase huvides, vaid ka liidu huvides üldiselt. [33]

68. Tähtsust, mida liidu seadusandja omistab sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärgile, on muu hulgas sõnaselgelt kinnitatud nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuses 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil [34], mille artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et selle eesmärk on „hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni“.

69. Peale selle on Euroopa Inimõiguste Kohus rõhutanud, et liikmesriigid peavad oma kriminaalpoliitika kujundamisel võtma arvesse kinnipeetavate rehabilitatsiooni eesmärki [35].

70. Arvestades eesmärki suurendada niisuguse isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust, kellele on kolmandas riigis mõistetud karistuseks vangistus, ei tohi taotluse saanud liikmesriigi kodanikke ja muude liikmesriikide kodanikke, kes elavad selles liikmesriigis, põhimõtteliselt kohelda erinevalt. [36]

32 Vt sellega seoses EIK 27. juuni 2006. aasta otsus Szabó *vs.* Rootsi, CE:ECHR:2006:0627DEC002857803, lk 12.

33 Vt eelkõige 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus B *vs.* Vomero (C-316/16 ja C-424/16, EU:C:2018:256, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 EÜT 2008, L 327, lk 27.

35 Vt eelkõige EIK 30. juuni 2015. aasta otsus Khoroshenko *vs.* Venemaa, CE:ECHR:2015:0630JUD004141804 (punkt 121).

36 Vt analoogia alusel raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kohta 5. septembri 2012. aasta kohtuotsus Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

71. Teiste liikmesriikide kodanikud, kellel on taotluse saanud liikmesriigi ühiskonnaga tegelik, stabiilne ja kestev side, on selle liikmesriigi kodanikega sarnases olukorras. Nende erineva kohtlemise puhul, kui neile ei anta samu sotsiaalse rehabiliteerimise võimalusi, on tegemist diskrimineerimisega kodakondsuse alusel, mis on vastuolus ELTL artikliga 18. Tundub isegi vastuolus mõistega „liidu kodanik“ väita, et üksnes neil isikutel, kellel on taotluse saanud liikmesriigi kodakondsus, on selline side [37].

72. Karistuse taaskohanemise ülesanne näib seetõttu olevat võrdsustav reegel, mis on iseenesest liidu kodaniku staatusele omane.

73. Rõhutan sellega seoses, et Soome kodanike ja Soomes elavate teiste liikmesriikide kodanike erinevat kohtlemist ei õigusta antud juhul eesmärk vältida süüteo toime pannud isikute karistamatust, nagu Euroopa Kohus on välja toonud oma 6. septembri 2016. aasta otsuses Petruhhin [38].

74. Venemaal D. Raugeviciusele mõistetud karistuse täideviimine Soomes on mõeldav kahel alusel.

75. Esiteks näib selline võimalus tulenevat 21. märtsi 1983. aasta kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa Nõukogu konventsiooni [39] sätetest.

76. Vastavalt kõnealuse konventsiooni preambulis sätestatule seatakse sellega sisse rahvusvaheline koostöö kriminaalõiguse vallas, mis „peaks aitama kaasa õigluse saavutamisele ja kohtulikult karistatud isikute sotsiaalsele rehabilitatsioonile“.

77. Üleandmise tingimuste hulgas on kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni artikli 3 lõike 1 punktis a sätestatud tingimus, et „see isik [peab olema] elukohariigi kodanik“. Konventsiooni artikli 3 lõike 4 kohaselt võib „[i]ga riik […] igal ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud deklaratsioonis defineerida oma tarbeks mõiste „kodanik“ käesoleva konventsiooni tähenduses“ [40]. Soome Vabariik teatas 29. jaanuaril 1987 esitatud deklaratsioonis, et „[k]ooskõlas artikli 3 lõikega 4 tähendab [tema] jaoks mõiste „kodanik“ täidesaatva riigi kodanikke ja *välismaalasi, kelle elukoht on täidesaatvas riigis*“ [41].

78. Seega on Soome Vabariik otsustanud laiendada kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni sätete kohaldamist „[välismaalastele], kelle elukoht on“ tema territooriumil.

79. Karistuse Soomes täideviimise võimaluse hindamisel tuleks antud juhul samuti arvesse võtta 18. detsembri 1997. aasta kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni lisaprotokolli [42], mille artikkel 2 käsitleb kohtuotsuse teinud riigist põgenenud isikuid.

37 Vt selle kohta kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:151, punktid 50 ja 51), milles on muu hulgas märgitud, et „[l]iidu õiguses sätestatud liikumis- ja elamisvabadusega kaasneb ka asjaolu, et käesoleval ajal ei ole enam võimalik ümberlükkamatult eeldada, et süüdimõistetud isiku rehabilitatsiooni võimalused on kõige suuremad üksnes selles riigis, mille kodanik see isik on“ (punkt 51).

38 C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 37.

39 Vt analoogia alusel nimetatud konventsiooni arvesse võtmise kohta selleks, et anda liikmesriigile võimalus viia täide teises liikmesriigis mõistetud karistus, 5. septembri 2012. aasta kohtuotsus Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punktid 44–49).

40 Kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni seletuskirjas on selle kohta märgitud, et „[s]eda võimalust, mis vastab väljaandmise Euroopa konventsiooni artikli 6 lõike 1 punktis b sätestatule, tuleb tõlgendada laiemalt: see võimaldab osalisriikidel laiendada konventsiooni kohaldamisala ka muudele isikutele kui asjaomase riigi kodakondsust käsitlevate õigusnormide ranges tähenduses „kodanikele“, näiteks kodakondsuseta isikutele või teiste riikide kodanikele, kellel on selles riigis juured, kuna nad on selle riigi alalised elanikud“ (punkti 20 neljas lõik).

41 Kohtujuristi kursiiv. Sellise deklaratsiooni olemasolu on märkinud Euroopa Kohus oma 5. septembri 2012. aasta kohtuotsuses Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 48).

42 Mis puudutab 22. novembri 2017. aasta protokolli, millega muudetakse kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni lisaprotokolli, siis see ei ole praeguseks veel jõustunud.

80. Teiseks ja igal juhul tuleneb võimalus viia Soome territooriumil täide Venemaal D. Raugeviciusele mõistetud karistus teatavate kriminaalõiguslike karistuste täideviimisel tehtava rahvusvahelise koostöö seadusest, mille artiklis 3 on sätestatud, et karistuse, mille on mõistnud välisriigi kohus, võib Soomes täide viia, kui kohtuotsus on jõustunud ja see on täidetav riigis, kus see on tehtud, ning kui riik, kus karistus on mõistetud, on seda taotlenud või on sellega nõustunud. Sama artikli kohaselt võib vabaduskaotusliku karistuse Soomes täide viia, kui süüdimõistetu on Soome kodanik või Soomes alaliselt elav välismaalane ja ta on sellega nõustunud.

81. Eelnevast tuleneb, et selleks, et saavutada eesmärk välistada süüteo toime pannud isikute karistamatuse oht ja eesmärk suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud, ei tule põhikohtuasjas kõne all olevatel asjaoludel taotleda koostöömehhanismi käivitamist Euroopa Kohtu 6. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Petruhhin[43] välja toodud taotluse saanud liikmesriigi ja kodakondsusjärgse liikmesriigi vahelise koostöömehhanismi eeskujul, mille praktiline rakendamine on keeruline ja mille tulemused on ebaselged. Arvestades sidet, mis D. Raugeviciusel näib olevat Soomega, ei oleks ei karistamatuse vastu võitlemise ega ka sotsiaalse rehabilitatsiooni seisukohast mingit põhjust toetada talle määratud karistuse täideviimist Leedus. Seetõttu olen seisukohal, et selles olukorras ei ole vaja teavitada asjaosalise kodakondsusjärgset liikmesriiki, et anda talle võimaluse teha Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse algatamiseks või karistuse täideviimiseks.

82. Seevastu peab väljaandmistaotlusele vastav liikmesriik ELTL artiklite 18 ja 21 kohaselt sellises olukorras rakendama kõiki talle taotluse esitanud kolmanda riigi suhtes kättesaadavaid kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö vahendeid, et saada tema nõusolek sellele, et asjaosalisele mõistetud vangistus viiakse täide tema territooriumil, olles vajaduse korral seda kohandanud vastavalt oma karistusõiguses samasuguse süüteo eest ette nähtud karistusele. Tehes väljaandmist taotleva kolmanda riigiga sellist koostööd karistuse täideviimiseks oma territooriumil, tegutseb taotluse saanud liikmesriik viisil, mis kahjustab vähem võimalust teostada õigust vabale liikumisele, vältides nii palju kui võimalik ohtu, et kui karistust täide ei viida, jääb süüdimõistmise aluseks olev süütegu karistamata. Nõnda toimides hõlbustab liikmesriik süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni pärast karistuse ärakandmist. Seepärast on väga oluline võtta arvesse eesmärki hõlbustada sotsiaalset rehabilitatsiooni koosmõjus eesmärgiga võidelda karistamatuse vastu, eelistades lahendust, mis sobib nende kahe eesmärgi saavutamiseks.

83. Kokkuvõttes peab eelotsusetaotluse esitanud kohus, uurides, kas alternatiivsed meetmed, mis kahjustavad liidu kodaniku vaba liikumist vähem kui tema väljaandmine, võimaldavad sama tõhusalt saavutada eesmärki vältida süüteo toime pannud isikute karistamatuse ohtu, võtma arvesse veel ühte eesmärki, mis on liidu õiguses sama oluline, nimelt eesmärki hõlbustada süüdimõistetud isikute sotsiaalset rehabilitatsiooni. Sellega seoses tuleb, nagu komisjon on õigesti märkinud, mitte üksnes hinnata liidus kehtestatud kriminaalasjades tehtava koostöö vorme, vaid ka liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelise kriminaalasjades tehtava koostöö vorme, mis tulenevad rahvusvahelistest konventsioonidest, eelkõige nendest, mis on sõlmitud selliste rahvusvaheliste organisatsioonide raames, kellega liit teeb koostööd.

84. Lisan lõpetuseks, et Soome asutuste otsust, millega keeldutakse rahuldamast Venemaa Föderatsiooni väljaandmistaotlust, ei saa pidada väljaandmise Euroopa konventsiooniga vastuolus olevaks.

43 C-182/15, EU:C:2016:630.

85. Nagu eespool märgitud, on Soome Vabariigil väljaandmise Euroopa konventsiooni artikli 6 lõike 1 punkti a kohaselt õigus keelduda oma kodanike väljaandmisest. Tuleb rõhutada, et kõnealuse konventsiooni artikli 6 lõike 1 punktis b antud õigusega kooskõlas on Soome Vabariik otsustanud määratleda deklaratsioonis mõiste „kodanikud“ selle konventsiooni tähenduses kui „Soome, Taani, Islandi, Norra ja Rootsi [kodanikud] *ning nendes riikides [elavad välismaalased]*“ [44].

86. Käesoleval juhul, mis puudutab liidu kodanikku, nagu D. Raugevicius, ei saa Soome Vabariigi poolt selles deklaratsioonis väljendanud tahe tagada võrdne kaitse väljaandmise vastu jääda üksnes paberile. ELTL artiklid 18 ja 21 kohustavad Soome Vabariiki seda täielikult rakendama.

87. Leian seetõttu, et ELTL artikleid 18 ja 21 tuleb põhikohtuasja asjaoludel tõlgendada nii, et kui liikmesriik, kuhu on asunud elama teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanik, saab kolmandalt riigilt väljaandmistaotluse asjaomases kolmandas riigis välja kuulutatud vangistuse täideviimiseks, peab see liikmesriik hindama, kas võttes arvesse süüdimõistetu seotust selle riigiga, võiks karistuse täideviimine selles liikmesriigis hõlbustada isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni.[45] Kui see on nii, peab asjaomane liikmesriik rakendama kõiki talle taotluse esitanud kolmanda riigi suhtes kättesaadavaid kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö vahendeid, et saada tema nõusolek sellele, et asjaomane karistus viiakse täide liikmesriigi territooriumil, olles vajaduse korral seda kohandanud vastavalt oma karistusõiguses samasuguse süüteo eest ette nähtud karistusele.

IV. Ettepanek

88. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Korkein oikeuse (Soome kõrgeim kohus) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

ELTL artikleid 18 ja 21 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriik, kuhu on asunud elama teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanik, saab põhikohtuasja asjaoludel kolmandalt riigilt väljaandmistaotluse asjaomases kolmandas riigis välja kuulutatud vangistuse täideviimiseks, peab see liikmesriik hindama, kas võttes arvesse süüdimõistetu seotust selle riigiga, võiks karistuse täideviimine selles liikmesriigis hõlbustada isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni. Kui see on nii, peab asjaomane liikmesriik rakendama kõiki talle taotluse esitanud kolmanda riigi suhtes kättesaadavaid kriminaalasjades tehtava rahvusvahelise koostöö vahendeid, et saada tema nõusolek sellele, et asjaomane karistus viiakse täide liikmesriigi territooriumil, vajaduse korral pärast selle kohandamist vastavalt oma karistusõiguses samasuguse süüteo eest ette nähtud karistusele.

44 Kohtujuristi kursiiv.

45 Taotluse saanud liikmesriik võib sellisel juhul tugineda analoogia alusel kriteeriumidele, mis on loetletud raamotsuse 2008/909 põhjenduses 9. Vt sellega seoses Martufi, A. „Assessing the resilience of “social rehabilitation“ as a rationale for transfer: A commentary on the aims of Framework Decision 2008/909/JHA“, *New Journal of European Criminal Law*, Sage Publishing, New York, 2018, vol. 9, nr 1, lk 43–61.